

УДК 336:26
 JEL: R10; R12; R51
 DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-2-210-216>

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

©2023 МУРАХОВСЬКА О. Є.

УДК 336:26
 JEL: R10; R12; R51

Мураховська О. Є. Особливості фінансових відносин територіальних громад в Україні

Фінансове забезпечення є одним із важливих елементів ресурсного забезпечення громад. Джерел надходження фінансових коштів до територіальних громад досить багато, тому для їх ефективного використання доцільно їх класифікувати, встановити відповідні особливості, можливості їх раціонального використання. Наразі громадам важливо мати можливість формування необхідного обсягу фінансових ресурсів, які дозволять їм бути фінансово спроможними. Також важливим є законодавчо визначені повноваження громад, у межах яких вони здійснюють свою діяльність і використовують акумульовані кошти. У роботі проаналізовано особливості формування фінансових відносин у територіальних громадах України. Виокремлено відповідні недоліки у формуванні фінансової спроможності громад. Проаналізовано джерела наповнення бюджету проектів для свого сталого розвитку. Виокремлено джерела наповнення фінансових ресурсів територіальних громад. Доведено, що основним джерелом надходження фінансових ресурсів до територіальних бюджетів є діяльність малого та середнього бізнесу, який розташований у громадах. Визначено, що для ефективної реалізації заходів щодо соціально-економічного розвитку громад має реалізовуватися принцип їх автономії в питаннях бюджетної та податкової діяльності. Сформовано основні напрями впливу фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток регіонів. На основі виокремлених напрямів розвитку територіальних громад визначено важливість участі населення в прийнятті рішень щодо реалізації проектів щодо сталого розвитку громад. Доведено необхідність формування сприятливого іміджу територіальної громади, завдяки якому можна залучати інвестиційні кошти для реалізації проектів з розвитку громад.

Ключові слова: територіальна громада, фінансове забезпечення, фінансова спроможність громад.

Рис.: 4. **Бібл.:** 9.

Мураховська Оксана Євгенівна – здобувач ступеня доктора філософії, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: oksanalygus@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6903-2487>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/HOC-0430-2023>

UDC 336:26
 JEL: R10; R12; R51

Murakhovska O. Ye. Peculiarities of Financial Relations of the Territorial Communities in Ukraine

Financial provision is one of the important elements of community resource provision. There is quite a number of bases of financial resources that territorial communities can take from, therefore, for their effective use, it is advisable to classify them, establish the appropriate features, and the possibilities of use them rationally. Currently, it is important for communities to be able to form the necessary amount of financial resources that will allow them to be financially capable. Also important is the legally defined powers of communities within which they carry out their activities and use accumulated funds. The publication analyzes the peculiarities of the formation of financial relations in territorial communities of Ukraine. The corresponding shortcomings in shaping the financial capacity of communities are singled out. The sources of filling the community budget are analyzed. It is found that today the majority of territorial communities need to provide appropriate investment financing of their projects for their sustainable development. Sources of filling financial resources of territorial communities are identified. It is proved that the main financial source of the territorial budgets is the activities of small and medium-sized businesses located in communities. It is determined that for the effective implementation of measures for the socioeconomic development of communities, the principle of their autonomy in matters of budget and tax activities should be implemented. The main directions of influence of financial decentralization on the socioeconomic development of the regions is formed. Based on the identified directions of development of territorial communities, the importance of public participation in decision-making on the implementation of projects on sustainable development of communities is determined. The need to form a favorable image of the territorial community, thanks to which it is possible to attract investment funds for the implementation of community development projects, is proved.

Keywords: territorial community, financial provision, financial capacity of communities.

Fig.: 4. **Bibl.:** 9.

Murakhovska Oksana Ye. – Graduate of the degree of Doctor of Philosophy, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: oksanalygus@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6903-2487>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/HOC-0430-2023>

Фінансове забезпечення є одним із важливих елементів ресурсного забезпечення громад. Джерел надходження фінансових коштів до територіальних громад досить багато, тому для їх ефективного використання доцільно їх класифікува-

ти, встановити відповідні особливості, можливості їх раціонального використання. Сьогодні більшість фінансових ресурсів підприємств мають внутрішнє походження, деякі з них можуть бути одночасно внутрішніми та зовнішніми. Тривалий час, окрім зо-

вншніх ресурсів, для територіальних громад були доступні трансферти з державного бюджету. Нині, з урахуванням змін до Бюджетного кодексу, встановлено, що до коштів територіальних громад можуть бути віднесені кошти місцевих і центральних органів влади, різних економічних агентів, кошти іноземних інвесторів, приватних суб'єктів господарювання, неурядових установ і фінансових організацій.

Формування фінансової спроможності відіграє ключову роль у забезпеченні виконання своїх функцій громадою, реалізації програм соціально-економічного розвитку. Тому громадам важливо мати, поперше, можливість формування необхідного обсягу фінансових ресурсів, які дозволять громадам бути фінансово спроможними; по-друге, важливим є законодавчо визначені повноваження громад, у межах яких вони здійснюють свою діяльність і використовують акумульовані кошти. У нових умовах розвитку та відновлення України в повоєнний період питання спроможності та самофінансування громад є актуальним питанням, яке потребує відповідного вирішення.

Питанням фінансових відносин у територіальних громадах з початком процесу децентралізації влади присвячено роботи багатьох учених. Серед них можна виокремити роботи Гургули Т., Куценко Т., Сторонянської І., Пелехатого А., Кушнір А., Ольшанського О., Лисяк А. Вони розглядали процеси децентралізації влади, формування об'єднаних територіальних громад та їх фінансові відносини. Проте питання повоєнного відновлення громад і напрямів залучення фінансових ресурсів сьогодні є актуальним і невирішеним.

Для визначення ефективних фінансових відносин необхідне проведення їх класифікації для більш ефективного та раціонального залучення та використання ресурсів. Їх доцільно класифікувати за різними критеріями, такими як: регулярність використання; територіальний розподіл; спосіб залучення; економічний зміст. Також згідно із Законом «Про державний бюджет» у бюджетах територіальних громад встановлено відповідні обсяги міжбюджетних трансфертів, які використовуються як базова дотація, медична та освітня субвенція, інші субвенції.

У більшості громад існують певні проблеми, які неможливо вирішити лише за рахунок внутрішніх фінансових ресурсів, тому таким громадам важливо розробляти заходи щодо залучення додаткових фінансових інвестицій із зовнішніх ресурсів. Однією з ознак доступності фінансових ресурсів для територіальних громад є додаткові дотації, які передані з державного бюджету для здійснення утримання закладів освіти та медичних закладів, для формування їх інфраструктури.

Слід відмітити, що залучення фінансових ресурсів на разовій основі не є тим підґрунтям, яке забезпечує фінансову спроможність громади, тому для її

ефективного функціонування слід орієнтуватися на такі джерела, які можливо використовувати не одноразово, а регулярно, що сприятиме сталому соціально-економічному розвитку громади. На сьогодні серед усіх джерел фінансування соціально-економічного розвитку громад найчастіше використовуються ті, з яких можна одержати кошти. Менш розповсюдженим є використання механізмів надання майнових прав або майна, спільної діяльності, наприклад інвестиційні проекти або заходи з державно-приватного партнерства.

Слід виокремити критерій класифікації фінансових ресурсів за механізмом їх залучення: бюджетні, кредитні, інвестиційні, грантові. В Україні сьогодні найбільш поширеними є механізми бюджетного залучення коштів, які реалізуються через оренду або продаж комунальної власності. Найрідше використовуються кредитні та інвестиційні кошти, оскільки для залучення таких ресурсів у державі існують певні перешкоди, серед яких: недосконале нормативно-правове забезпечення; несприятливий інвестиційний клімат; низький рівень платоспроможності громад. Механізм залучення зовнішніх бюджетних ресурсів здійснюється на основі реалізації програм соціально-економічного розвитку, які регіон та громада самостійно вирішити не в змозі, тим самим такі дії знижують інвестиційну привабливість території. Для залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів ефективним є створення іміджу території, який повинен демонструвати її спроможність до розвитку.

Для ефективної реалізації заходів щодо соціально-економічного розвитку громад повинен реалізовуватися принцип їх автономії в питаннях бюджетної та податкової діяльності, які можуть реалізуватися за певних умов, а саме: наявність автономії, яка виражається в можливості доповнення за потреби необхідними коштами свої наявні ресурси.

Така автономія може бути отримана за рахунок зміни податкового навантаження, встановлення бази оподаткування, можливості збирання податків на місцевому рівні. Можливість коригування податкової ставки сьогодні є одним із елементів податкової самостійності територіальних громад, оскільки саме на містах більш раціонально оцінювати спроможність території та населення, яке на ній проживає. Це є певною особливістю фінансових відносин при децентралізації влади: оскільки для забезпечення рівня життя населення громади більше використовуються кошти нерезидентів, то громада стає менш підзвітною місцевим мешканцям у питаннях витрат. Серед таких податків не можуть враховуватися податок на прибуток підприємства та акцизи, оскільки вони експортуються до нерезидентів. Фінансові ресурси, які отримані від інших джерел, не повинні суперечити стратегії розвитку громади в питаннях ведення видаткової політики. Винятком можуть бути проекти,

які приносять значні переваги нерезидентам даної території.

Нераціональне проведення політики встановлення фінансових відносин, слабка фінансова та адміністративна спроможність громад можуть призвести до дисбалансу в соціально-економічному розвитку громади, сприяти розвитку корупції, малоефективній управлінській політиці. Можна зазначити, що децентралізація має свої переваги та недоліки, проте, враховуючи необхідність стимулювання регіонального розвитку, сьогодні найбільш ефективною формою економічних відносин є фінансова децентралізація, яка враховує закріпленість фінансових ресурсів та управлінську самостійність органів місцевого самоврядування за регіонами (рис. 1).

Питання встановлення фінансових відносин у територіальних громадах є актуальним завданням органів місцевого самоврядування, оскільки сьогодні в Україні налічується 1 470 громад на всій території (без урахування тимчасово окупованої АР Крим).

Військові дії в Україні призвели до глобальних негативних наслідків для економіки та суспільства. Більшість великих промислових підприємств, особливо на тимчасово окупованих територіях або територіях, де ведуться активні бойові дії, вимушені були зупинити свою роботу, тим самим знизивши рівень податкових надходжень до бюджету регіонів.

Основним джерелом надходження фінансових ресурсів до територіальних бюджетів є діяльність малого та середнього бізнесу, який розташований у громадах. З регіонів, в яких активно велися бойові дії, велика кількість малих і середніх підприємств пере-

вели свій бізнес у регіони, де ситуація є більш спокійною, тим самим отримали можливість продовжити свою роботу, зберегти робочі місця та забезпечити відрахування податків. Так, за 2022 р. надійшло 398,1 млрд грн до загального фонду місцевих бюджетів, що на 13,1% більше, ніж за 2021 р. (рис. 2). Це обумовлене збільшенням податку з доходу фізичних осіб (28,3%). Надходження плати за землю скоротилося на 16,1% порівняно з 2021 р. Якщо порівнювати 2022 і 2021 р. то у 2021 р. у складі місцевих бюджетів частка плати за землю становила 10% проти 7,5% у 2022 р.

За 2022 р. надходження акцизу на пальне знизилося на 70,2% порівняно з 2021 р. Така ситуація пояснюється встановленням акцизу на імпорту пального в розмірі 0 євро за 1000 літрів [4]. Проте пізніше було підписано законопроект щодо встановлення нових ставок на акциз та оподаткування нафтопродуктів [3].

Важливою складовою доходів бюджету територіальних громад є трансферти з державного бюджету. Так, за період 2018–2022 рр. частка таких відрахувань значно скоротилася в бюджетах територіальних громад (рис. 3).

Так, за даними рис. 3 найвища частка трансфертів з державного бюджету в доходи бюджетів територіальних громад була у 2018 р. (42%), у 2022 р. вона складала 25%, у 2021 р. – 28%. Найбільша частка трансфертів з державного бюджету в доходах бюджетів спостерігається в обласні бюджети за весь період дослідження (2018–2022 рр.). Найвищий рівень трансфертів був у 2018 р. – 80% до обласного бюджету. Зниження рівня трансфертів також можна пояснити розповсюдженням пандемії COVID-19, яка зумовила зниження рівня виробництва на всіх територіях і

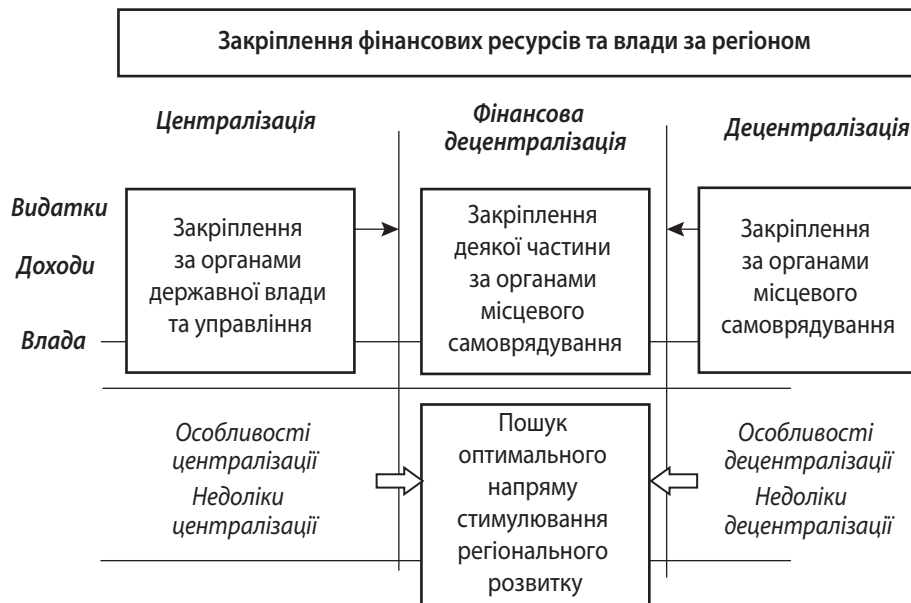

Рис. 1. Особливості фінансової децентралізації в питаннях закріплення ресурсів між громадами та регіоном
 Джерело: узагальнено автором на основі [6].

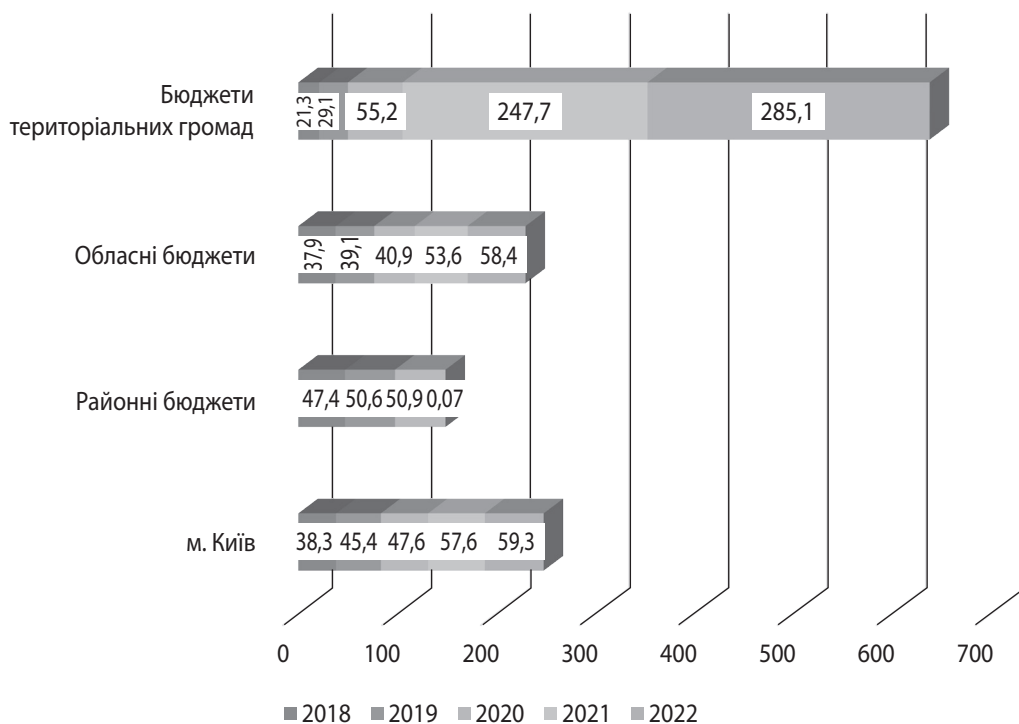

Рис. 2. Динаміка доходів за видами бюджетів, млрд грн

Джерело: узагальнено автором на основі [7; 8].

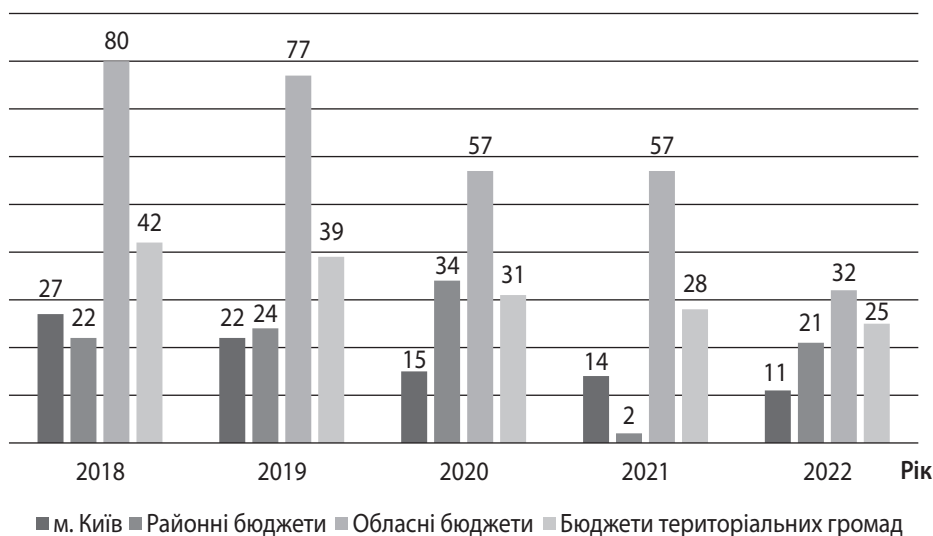

Рис. 3. Частка трансфертів з державного бюджету в доходах бюджетів, %

Джерело: узагальнено автором на основі [7; 8].

сферах через відповідні обмеження як усередині країни, так і за кордоном. Це мало негативні наслідки для підприємств усіх форм власності, тим самим знижуючи доходи регіональних бюджетів.

Загалом процеси децентралізації мають суттєвий вплив на розвиток регіонів, оскільки ефективне функціонування територіальних громад, їх прибутковість впливає на загальний соціально-економічний розвиток регіонів через відповідні відрахування

до бюджету. Роль фінансової децентралізації на регіональний розвиток можна пояснити відповідним впливом, а саме:

- ✦ розподіл повноважень, який збільшує можливості територіальних громад та їх автономність;
- ✦ більшість проблем вирішується на місцях, що сприяє їх швидшому вирішенню; стимулюванню економічної активності та підвищенню рівня конкурентоспроможності регіонів (рис. 4);

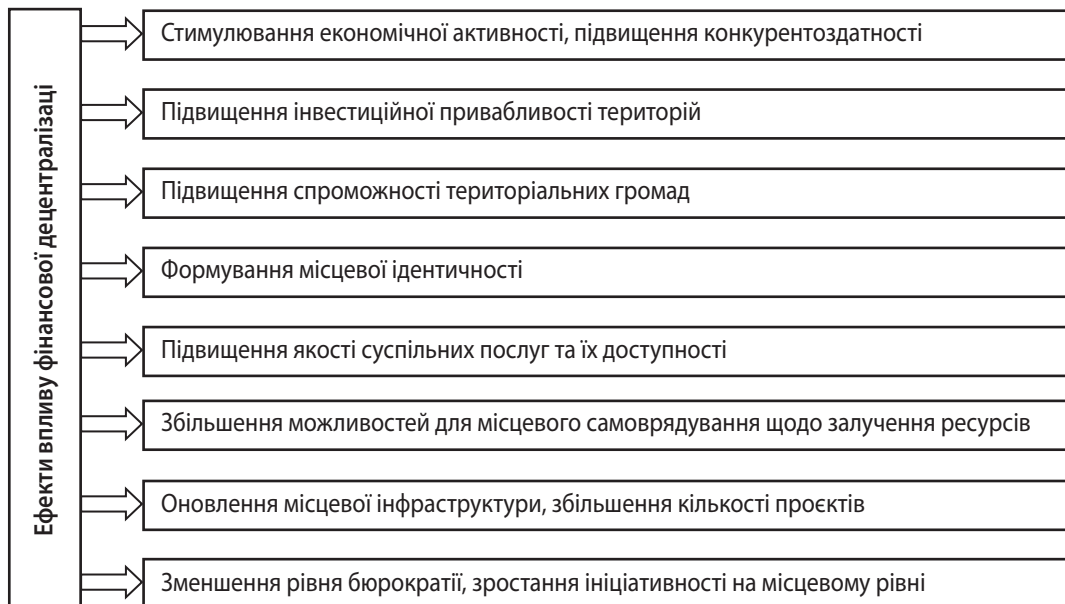

Рис. 4. Вплив децентралізації на соціально-економічний розвиток регіонів

Джерело: узагальнено автором на основі [5].

- ✦ фінансова децентралізація сприяє підвищенню інвестиційної привабливості територій за рахунок створення позитивного іміджу громади завдяки своєчасному виконанню своїх обов'язків перед контрагентами;
- ✦ формування місцевої ідентичності сприяє виокремленню особливостей певної території, які можуть бути використані як сильні сторони при залученні інвесторів;
- ✦ підвищення якості суспільних послуг і збільшення рівня їх доступності за рахунок вирішення проблем на містах, підвищення якості такого виконання, врахування найбільш нагальних потреб окремої місцевості;
- ✦ збільшення можливостей для органів місцевого самоврядування в питаннях залучення додаткових інвестиційних коштів для розвитку громад за рахунок реалізації відповідних стратегій;
- ✦ розвиток децентралізації сприяє оновленню інфраструктури, збільшенню кількості реалізованих проєктів з відновлення території;
- ✦ вирішення проблем на містах та акумулювання там коштів сприяє зниженню рівня бюрократії та збільшенню прозорості в їх цільовому використанні.

Збільшення кількості джерел власних доходів сприяє зміцненню громади, розвитку її автономності та формуванню ресурсної бази для реалізації відповідних програм і планів щодо розбудови території. За рахунок зміцнення ресурсної бази збільшується інвестиційний потенціал, який сприяє реалізації програм за рахунок Державного фонду регіонального розвитку [9].

На основі використання таких коштів передусім відбудовується інфраструктура громади. Розвиток інвестиційної привабливості сприяє формуванню фінансової спроможності та незалежності територіальних громад та підвищенню їх конкурентоспроможності. При конкурентоспроможній громаді збільшується можливість отримання коштів для реалізації нових ідей стартап-проєктів, які сприятимуть отриманню нових конкурентних переваг. Такі позитивні тенденції будуть сприяти зниженню рівня бюрократії, що приведе до пришвидшення вирішення певних адміністративних завдань на містах. Таким чином, громади відчують більшу участь у розвитку регіонів, забезпечується якість надання послуг і вдосконалюється самоорганізація громади, що сприяє сталому розвитку. За рахунок поліпшення розвитку громади поліпшується і якість життя населення. Завдяки тісній співпраці між громадами та населенням краще розуміються проблеми та потреби всередині громади, що дозволяє більш якісно та швидко реалізовувати програми щодо усунення цих проблем і поліпшувати якість життя населення.

Досвід розвитку фінансових відносин територіальних громад в Україні дозволяє зробити висновок, що стратегії управління фінансовими ресурсами є одним із ефективних методів визначення проблем розвитку територіальних громад, що дозволяє сформулювати відповідні напрями вирішення цих проблем. Реалізація розроблених програм соціально-економічного та фінансового розвитку територіальних громад сприятиме:

- ✦ підвищенню авторитету органів місцевого самоврядування, що дозволить більш ефективно реалізовувати ними свої функції;

- ✦ формуванню відчуття участі в розвитку територіальної громади та регіону;
- ✦ об'єднанню інтересів усіх учасників процесу розвитку громади – від органів місцевого самоврядування до жителів громади;
- ✦ визначенню пріоритетних завдань щодо розвитку громади з урахуванням оптимального вирішення всіх завдань з максимальною результативністю їх виконання;
- ✦ формуванню позитивного іміджу територіальної громади за рахунок створення бренду громади, що сприятиме залученню іноземних інвестицій в її розвиток.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження формування фінансових відносин територіальних громад показало важливість злагодженої співпраці органів місцевого самоврядування, регіональних органів влади та жителів громади в питаннях сприяння її розвитку. Головним пріоритетом сталого розвитку та фінансової незалежності громади є формування фінансового потенціалу за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування проектів. Громади повинні максимально ефективно використовувати свій фінансовий потенціал для залучення більшої кількості джерел фінансових ресурсів, що сприятиме автономії діяльності громади, адаптивності до умов зовнішнього середовища, підвищенню якості життя населення в громаді.

Сьогодні основним джерелом фінансових ресурсів громад є фінансові надходження з державного бюджету та трансферти. Фінансова спроможність територіальних громад багато в чому залежить від розташування на її території бізнесу, адже відрахування податків до бюджету громади сприяє її фінансовій незалежності.

Для реалізації заходів щодо розвитку фінансових відносин територіальних громад сьогодні необхідне впровадження відповідного інформаційно-аналітичного та програмного забезпечення, яке дозволить спростити процедуру здійснення фінансового моніторингу цих процесів. Для розуміння нагальних потреб у громаді необхідно вдосконалювати нормативно-правове забезпечення їх розвитку та особливо фінансових відносин.

Ефективним є залучення відповідних фахівців, підвищення кваліфікації та навчання персоналу саме особливостям взаємодії громад і регіональних, державних органів влади, представників бізнесу. Одним із напрямів поповнення бюджету громади може стати надання якісних сервісних послуг для населення на платній основі, що сприятиме підвищенню рівня комфорту життя в громаді та наповненню її бюджету. Важливим аспектом фінансових відносин є процедура фінансового моніторингу, яка дозволяє здійснювати постійний контроль за доцільністю та правильністю використання коштів, веденням документації та

за рахунок цього дозволить знизити рівень корупції та бюрократії. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Онищук І. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2022 рік / Децентралізація. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16105#:~:text=В%20структурі%20доходів%20загального%20фонду,114%2С6%20млрд%20грн>
2. Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання : наукова доповідь / наук. ред. Сторонянська І. З. Львів : ІРД НАНУ, 2018. 144 с.
3. Закон України «Про внесення змін до розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану» від 21.09.2022 р. № 2618-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2618-20#Text>
4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
5. Казюк Я., Венцель В., Герасимчук І. Фінансова децентралізація: результати 2018 року та перспективи 2019 року. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/382/Fourpager.pdf>
6. Куценко Т. Ф., Сіренко Я. С. Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад як пріоритет децентралізації управління // Макроекономічне оцінювання публічного сектора в антикризовому управлінні : матеріали науково-прикладних досліджень освіт.-проф. програми 281 «Публічне управління та адміністрування» за 2017–2018 рр. Київ : КНЕУ, 2019. С. 125–152. URL: http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/30350/1/MO_2_019_7.pdf
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/>
9. Методика формування спроможних територіальних громад : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-n#Text>

REFERENCES

- Detsentralizatsiia v Ukraini ta yii vplyv na sotsialno-ekonomichni rozvytok terytorii: metodychni pidkhody ta rezultaty otsiniuvannia : naukova dopovid* [Decentralization in Ukraine and Its Impact on the Socio-economic Development of Territories: Methodological Approaches and Evaluation Results: Scientific Report]. Lviv: IRD NANU, 2018.
- Kaziuk, Ya., Ventsel, V., and Herasymchuk, I. "Finsanova detsentralizatsiia: rezultaty 2018 roku ta perspektyvy 2019 roku" [Financial Decentralization: Results of 2018 and Prospects for 2019]. <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/382/Fourpager.pdf>

Kutsenko, T. F., and Sirenko, Ya. S. "Zabezpechennia finansovoi spromozhnosti terytorialnykh hromad yak priorytet detsentralizatsii upravlinnia" [Ensuring the Financial Capacity of Territorial Communities as a Priority of Decentralization of Management]. *Makroekonomichne otsiniuvannia publicnogo sektora v antykrizovomu upravlinni*. 2019. http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/30350/1/MO_2_019_7.pdf

[Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p#Text>

[Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

[Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2618-20#Text>

Minfin. <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/>

Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <https://www.ukrstat.gov.ua/>

Onyshchuk, I. "Analiz vykonannia mistsevykh biudzhativ za 2022 rik" [Analysis of the Implementation of Local Budgets for 2022]. *Detsentralizatsiia*. <https://decentralization.gov.ua/news/16105#:~:text=B%20структурі%20доходів%20загального%20фонду,114%2C6%20млрд%20грн>

УДК 336.71

JEL: E42; E50

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-2-216-222>

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БАНКІВСЬКИХ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАСОБІВ ПЛАТЕЖУ

©2023 РИБЧУК А. В., КОЗИР Ю. Р.

УДК 336.71

JEL: E42; E50

Рибчук А. В., Козир Ю. Р. Перспективи використання банківських електронних засобів платежу

У статті досліджено сучасні тенденції розвитку ринку електронних платіжних систем, що передбачає активне використання інноваційних платіжних засобів та посилює значущість безготівкових розрахунків для електронного обслуговування клієнтів. Обґрунтовано, що платіжні системи, утворюючи інфраструктуру безготівкового грошового обороту, повинні відповідати завданням грошово-кредитної політики країни щодо таргетування інфляції, прискорення грошового обігу, підтримки ліквідності, суверенізації національного платіжного обороту. Зазначено, що матеріальне втілення електронні технології отримують у конкретних платіжних інструментах, які дозволяють здійснювати розрахункові операції в режимі реального часу та стають невід'ємними елементами платіжної системи. Показано, що під впливом електронних технологій банківський бізнес набуває нових рис: по-перше, скорочується частка традиційних банківських операцій одночасно зі збільшенням нових розрахункових послуг; по-друге, постійно вдосконалюються банківські продукти та послуги на базі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; по-третє, банківська сфера все більше набуває рис наукомісткої галузі, з кардинальними технологічними зрушеннями в побудові платіжних систем. Звернуто увагу на те, що більшість реформ національних платіжних систем, уже реалізованих чи таких, що перебувають у процесі реалізації, з метою їх модернізації зосереджуються на вдосконаленні платіжних систем переважно для великих сум, хоча у значній кількості регіонів усе ще досить активні роздрібні готівкові платежі. Підкреслено необхідність збільшення уваги з боку держави в особі фінансового регулятора до розвитку роздрібного сегмента національної платіжної системи.

Ключові слова: банківський ринок платіжних систем, безготівкові розрахунки, система електронних платежів, платіжна картка, інформаційна система, інтернет-банкінг, інтернет-економіка, платіжна система України.

Рис.: 3. **Бібл.:** 15.

Рибчук Анатолій Васильович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри математики та економіки, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна)

E-mail: rav957@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5130-2442>

Козир Юрій Ростиславович – аспірант кафедри математики та економіки, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна)

E-mail: yuriy.yakhymets@gmail.com

UDC 336.71

JEL: E42; E50

Rybchuk A. V., Kozyr Yu. R. The Prospects for the Use of Bank Electronic Means of Payment

The article explores the current trends in the development of the market of electronic payment systems, which involves the active use of innovative means of payment and strengthens the importance of non-cash payments for electronic customer service. It is substantiated that payment systems, forming an infrastructure of non-cash cash turnover, must meet the objectives of the country's monetary policy as to targeting inflation, accelerating money circulation, maintaining liquidity, and sovereignizing national payment turnover. It is noted that the material embodiment of electronic technologies is obtained in specific payment instruments that allow carrying out settlement transactions in real time and become integral elements of the payment system. It is shown that under the influence of electronic technologies the banking business acquires new features: first, the share of traditional banking operations is reduced simultaneously with the increase in new settlement services; secondly, banking products and services based on modern information and communication technologies are constantly being improved; thirdly, the banking sector is increasingly acquiring the features of a knowledge-intensive industry, with cardinal technological changes in the process of building of payment systems. The authors call attention to that most of the reforms of national payment systems, already implemented or in the process of implementation, in order to modernize them, focus on improving payment systems mainly for large sums, although in a significant number of regions retail cash payments are still quite active. The need to increase attention from the part of the State in the person of the financial regulator to the development of the retail segment of the national payment system is emphasized.